

האב, שהיה שיכור רודף נשים ומוליד ממזרים, הטיל את כל הדאגה למשק על כתפי האם, שהתייסרה כל הימים גם בשל פטירת עולליה הרכים, שמהם נשתיירה לה קאטרינה בלבד ("שלי מתים והממזרים חיים וקיימים", עמ' 13). רק בחג הפסחא היתה מתעלה על צרותיה: "בפסחא היו פניה משתנות ואיזו יראה שקטה היתה נמסכת בעיניה, כמו נהר שוטף שמימיו נרגעו. בימי הפסחא היו פניה מפיצות זרזיפי אור על פני הבית. איזו דתיות שלא מן המקום הזה" (עמ' 9-10). נוסף לכך היתה אמה אשה חזקה אמיצה. היא התמודדה עם בעלה בעוז-רוח בשל התנגדותו הנחרצת לשלוח את בתם לבית-הספר כהוראת הכומר, וטענה: "יש אלוהים בשמים, הוא המלך והוא האב לו אנו מצווים לשמוע, ולא לך" (עמ' 12). כמו-כן נאבקה בכל כוחה עם גונב הסוסים שחדר למשקם עד ש"הלה נאלץ להימלט על נפשו" (שם).

עם זאת לא ניצלה אפילו האם מן הדעות הקדומות ביחס ליהודים שהילכו בקרב כל בני משפחתה ואנשי כפרה. וקאטרינה ספגה בכפר מולדתה מילדותה את האמונות התפלות ביחס ליהודים, הנפוצות בין האיכרים - שהיהודים הם "שדים" (עמ' 15), "שדים חיים, שדים מדברים בשרם של השדים אינו כואב" (עמ' 19), "יצורים לא מן העולם הזה, מיני רוחות שחורים המכרכרים על גבי רגליים דקות" "כחרגולים" (עמ' 14); ש"הם רצחו את ישו" (עמ' 15) ו"הרימו ידם על האל ועל משיחו" (עמ' 27), ולכן הם "ארורים" (עמ' 27, 28: ארבע פעמים) ודמם מותר: "היהודים הם רעים, מושחתים, יש לעקור אותם מן השורש" (עמ' 32), הם "משבשים את הכל משחיתים את הנפש" (עמ' 75); הם "רמאים ונוכלים" (עמ' 25), "פחדנים" (עמ' 31), "פטפטנים, מפלפלים בכל דבר כדי לרמותך" (עמ' 25); "נודף מהם ריח של סבון" (עמ' 32).

אומץ-לב ופתיחות בלתי-רגילים נדרשו מקאטרינה כדי להתקרב אל היהודים ולשנות את הרגלי מחשבתה עליהם לאור העובדות שהזימו אחת לאחת את כל הדעות הקדומות אודותם. כך נוכחת קאטרינה, כשהכירה אותם מקרוב, שהיהודים אינם שדים (עמ' 25), שגם הם בני-אדם (עמ' 57) ולבם טוב ורגיש (עמ' 26); אינם פחדנים (עמ' 31, 43, גם 15, 29), "אינם מכים אלא כועסים בשתיקה" (עמ' 68); "לא מתנזרים מהנאות העולם הזה, אך אין אצלם להיטות. היהודים הם בעלי בתי מרזח, אך הם עצמם לא ישתו לשכרה" (עמ' 25); יש בחייהם משהו נזירי ("הזאטוטים לומדים משעות הבוקר המוקדמות עד מאוחר בלילה. כך מכשירים כוהנים ונזירים", עמ' 20; "הבית מלא ספרים כמו במנזר". עמ' 24), "קיימת אצלם איזו שאיפה לגדולות" (עמ' 25), "יש ביהודים איזה כוח שקט ומקסים" (עמ' 26); הם מדברים מעט" (עמ' 25, 32), מחמירים עם עצמם ומרחמים על זולתם כ"כוהנים נשכחים שמחלו על כבודם" (עמ' 55); וכ"עובדי אלוהים נסתרים" (עמ' 126) הסובלים סבל רב על לא עוול בכפם.

כך הופך מסע ההתפכחות של קאטרינה מן השנאה, הפחד והרתיעה מיהודים (עמ' 14, 15, 16, 20, 27) לתחושת קירבה חזקה ונהייה להזדהות עמם ועם ערכי החיים המאירים שלהם (המגיעה לשיא בעמ' 126). כך גם הופכת הנובלה **קאטרינה**, בדרך העלילה הסיפורית המגולמת בה, **לכתב-הגנה** על העם היהודי מפני משמיציו הגלויים והנסתרים בהקשרים השונים של מלחמת-הקיום שלו. בדרך זו משלים אהרן אפלפלד את הגילוי האמין של ה"אני מאמין" שלו, שהחל בספרו הקודם **רצפת אש** (ראה סוף מאמרי "הוללות וזהות על בלימה", **הדואר**, גיליון י"ז, כ"ו באדר א', תשמ"ט, 3 במארכס, 1989). מאריה, אם הבית הרוותנית שבמעון הקיץ המתואר ב**רצפת אש**, היא ה"קאטרינה", הלא-יהודית מלידה, המשמיעה את הדברים בזכות היהודים וסגוליותם.

בין אפלפלד לבשביס